

„Rüssad pünavad su venda,“ pajatavad Einarile (NSVL rahvakunstnik prof. A. Lauter) vana Kurkimäki (A. Randviir) ja Pohjanpää kaitseliitlastest noorperemees Elias (Stalini preemia laureaat L. Rajala)

Einari ei usu enam laimu

Kalju all asub Einari onn, mida ta ise hõkesti nimetab majaks. Majal on ainult üks tuba selles oleva pliidiga ja paari-kolme majapidamisemega, mis mees puhkeviivudel on nikerdanud. Ja et neid mööbliesemeid on napilt, siis tuleb arvata, et neid puhkeviivegi oli napilt, millal sai midagi endale teha, — aeg oli ju vana Kurkimäki päralt ja tema juba oskas seda kasutada, nii et sellest temale midagi kaotsi ei läinud.

Vanal Kurkimäkil oli 470 hektaari maad. See pole Soome oludes midagi ebaharilikku, selliseid suurtalusid on seal külluses. Einaril oli küll ka maad, neli kurgipeenart, mille mulla ta oli koriga kandnud kaljugalale. Rohkem polnud. Aga ega seegi ole Soome oludes midagi ebaharilikku, sest maatamehi on kõikjal seal, kus on suurtaludki. Vajab ju maa harimist, ja seda teevad Einaritaolised popsist mehed.

Einari tunneb, et elu on kitsas, väga kitsas, et suur kalju, mille ääres asub tema onn, otsekui rõhub teda. Ta on aga pikameelne ja pika taibuga. Otsekui kaljune on ta, nagu pind seal, kus ta elab.

„Muidugi, häda ju on selle maaga, aga see tuleb kõik sellest Venemaast, kes on maailma asjad sassi ajanud,“ ütleb Einari oma vennale Vilhale.

„Kes sulle seda ütles,“ küsis Vilho, aga ta teab seda küsimatagi. Temagi on kakskümmend aastat kuulnud Kurkimäki ja Pohjanpää taoliste kulakute juttu, et need „perkelä ryssäd“ on kõiges süüdi.

Einari on tüüpiline soome töörahva

kid, Pohjanpää ja nende kaitseliitlastest sõjaõhutatud pojad. Talle on saanud selgeks kogu selle kehtiva korra ülekohtus, mis temasuguseid rõhub. Tuul lõunast, Nõukogudemaalt, on oma hingusega tedagi riivanud, tuul vaba rahva maalt.

Näidend lõpeb. Oleme kaasa elanud, tugevalt kaasa elanud Einarile, kogu soome töörahvale.

Kuigi Lauteri suurepäraselt kehastatud Einari on kahtlemata toose keskne ja ka enim õnnestunud kuju, ei saa lavastusest rääkides mööduda teistegi osalistest märkimisväärtetest loomingulistest saavutustest.

Lihtsameelsele Einarile sekundeerib teine meeldejääv osatäitmine, vana Paavo Stalini preemia laureaadi Hugo Lauri kehastuses. Saame aru, et Paavogi on läbi elanud Einari elukogemusi. Teda pole klassiteadvusele äratanud sõda, seda on teinud raske ja pikk elu. Ta on südamlik soome taat, kes kogu hinge põhjast põlgab kehvikuid rõhuvaid suurnikke. Ka Meeta Luts Einari naise Elsana läheneb kaunistigi lihtsale soome taluraisele, ja edasistel etendustel seda lihtsust veelgi rõhutades ning hetkei esilduvat liigset kohmakust ära jättes, mida ehk pole tarvis nii palju anda peremehe tütre külaskäikude puhul, saavutab näitleja kahtlemata Einarile väärilise kaaslase. Elsa peaks, kui mitte mõistuseiliselt, siis vaistlikult nägema Hildas neid sümpaatseid jooni, mis Vilhale, tublite soomlastele, imponeerivad.

Ka Nuude Vilho, kuigi tal vahel soome-